

WYDZIAŁ HISTORYCZNY.**W ROKU 1839.**

Wydział Historyczny, Odezwą dnia 5. Maja 1838. ogłosił po raz pierwszy przedsięwzięcie swoje. Uwiadomieniem z dnia 5. Stycznia 1839., dał bliżej poznać zamiary i pierwszy skutek swych starań. Dziś oto, ogłaszamy trzecie, a to z roku 1839. Sprawozdanie.

Prace Wydziału w ciągu tego roku postępowały zwyczajnym trybem. Wydział Historyczny dwojakię miał posiedzenia: — 1) Posiedzenia Rady, wedle potrzeby, przez Prezesa zwolywane, na których traktują się i decydują materie administracyjne i porządkowe; — 2) Posiedzenia zwyczajne Literackie całego Wydziału. — Posiedzenia zwyczajne zbierają się co miesiąc, w dniu piątym. Posiedzenia te, w pierwszych trzech miesiącach r. 1839. odbywały się we własnym lokalu Wydziału, na ulicy Matignon N° 1. a od Kwietnia w Bibliotece Polskiej, w sali posiedzeń na ulicy, jak dziś, Surène N° 10. — Na każdym takowem Posiedzeniu, Prezes, po stosownem do okoliczności zagajeniu, daje do odczytania Sprawozdanie miesięczne o darach, listach odebranych i postanowieniach Rady, od ostatniej Sessii; Podskarbi uwiadamia o kassie, przychodach i wydatkach. Poczem Prezes daje głos członkom, jeśli który ma jaki projekt lub jaką wiadomość do udzielenia Wydziałowi. Dalej przystępuje się do składania kolejnego wypisów lub opłat miesięcznych od każdego Członka. — Członek składający wypisy, odczytuje z nich, lub treść krótką, lub dosłownie co ważniejsze wyjątki. Na końcu Posiedzenia miewają miejsce przedstawienia kandydatów.

Wydział Historyczny odbył w r. 1839. Posiedzeń miesięcznych jedenaście, jedno bowiem w Lutym niedoszło, przez co jednak Członkowie nieuwolnili się od dopełnienia zwykłych miesięcznych obowiązków. Z trzydziestu Członków składających Wydział na początku roku, kilku, dla ważnych osobistych przeszkód, lub dla oddalenia się z Paryża, przestało należeć do pracy, a zatem i do grona Wydziału. Między tymi, utracił Wydział szacownego sobie Członka, w Panu Wojciechu Kazimirskim, biegłym w językach orientalnych, który zamierzał wzbogacić nasze zbiory wyciągami z Historyków Tureckich. Z drugiej strony przybyli do Wydziału nowi współpracownicy, i tuszym że ich liczba pomnażać się nie przestanie.

Stan Wydziału Historycznego, prace jego, i ich owoc roczny w następujących dadzą się wystawić oddziałach.

I. SKŁAD WYDZIAŁU HISTORYCZNEGO.

RADA.

Niemcewicz J. U. *Prezes*. 8. r. du Marché d'Aguesseau.

Kozuchowski Nemezy, *Bibliotekarz*. 126. r. St-Lazare.

Morawski Teodor, *Podskarbi*. 9. r. Caumartin.

Sienkiewicz Karol, *Sekretarz*. 4. bis r. de Monceau.

DOBRO CZYŃCY.

Xiąże Czartoryski Adam. 25. r. du Faubourg du Roule.

Hr. Zamojski Władysław. 25. r. du Faubourg du Roule.

Anonim.

CZŁONKOWIE.

Morozewicz Kalixt. 46. r. Richelieu.

Załoski Hr. Roman. 39. r. Mironénil.

Bronikowski Xawery. 3. r. du Colysée.

Plater Hr. Ludwik. 32. r. de Londres.

Hofman Karol. 65. r. Neuve des Mathurins.

Niemcewicz Karol. 73. r. Saint-Nicolas d'Antin.

Zarczyński Amanciusz. 6. r. des Dames, aux Batignolles.

Błotnicki Hipolit. 25. r. du Faubourg du Roule.

Małachowski Hr. Stanisław.

Jeśman Alexander. 17. r. Sainte-Croix d'Antin.

Radziszewski Stanisław, Pułkownik.

Rejzthenheim Józef. 19. r. d'Antin, aux Batignolles.

Piliński Adam. 236. r. Saint-Jacques.

Dobrowolski Bolesław Kazim. 35. r. du Faubourg-St-Jacques.

Szymański Antoni. 4. r. Pont Louis Philippe.

Czartoryski Witold.

Niezabytowski Stefan. 73. r. Saint-Nicolas d'Antin.

Wścieklica Felix.

Niemojowski Franciszek. 19. boulevard des Capucines.

Orda Napoleon. 5. r. Chaussée d'Antin.

Plater Zygmunt. 32. r. de Londres.

Łopaciński Józef. 6. r. d'Antin.

Łopaciński Kazimirz. 6. r. d'Antin.

Drewnowski Marcelli. 10. r. Git-le-Cœur.

Wedle postanowienia Rady w Grudniu 1839. Każdy z Członków Wydziału Historycznego mocen jest proponować, na Posiedzeniach miesięcznych nowego, a znanego sobie osobiście, kandydata do wydziału. Jeśli nikt z Członków nieobjawi, a Rada nieuzna żadnej trudności w przyjęciu kandydata podanego, Sekretarz Wydziału przesyła mu wykaz obowiązków z zapytaniem czy gotów

jest do ich wypełniania; na odpowiedź że gotów, Prezes Wydziału nominuje go na piśmie i zaprasza na Posiedzenia.

II. KWERENDA.

Wyszukanie i spisanie zrzódeł historycznych po Bibliotekach zagranicznych, a szczególnie w zbiorach manuskryptów i w Archiwach, Wydział Historyczny uważał za pierwszy i najgłówniejszy przedmiot prac swoich. Jakoż w istocie, kwerenda takowa ściśle i na obszernem polu dopełniona, pilniejszą jest, ważniejszą, podobniejszą do wykonania przysługą dla Historii Narodowej, niż samo przepisywanie manuskryptów, które z wielu względów, cząstkowem tylko być może. Wyznaczona w tej mierze Delegacja złożona z Prezesa Hr. Ludwika Platera i z dwóch Członków, Pułkownika Radziszewskiego i Pana Józefa Reitzenheima, ukończyła i złożyła Wydziałowi pierwszy niejako stopień kwerendy, odbytej dopiero w samych katalogach manuskryptów Biblioteki Króleskiej w Paryżu. Praca ta obejmuje w kilkudziesięciu arkuszach, wypis wszystkich woluminów, które bądź z tytułu swego tyczą się Polski, bądź z epoki, okoliczności, materii i lokalności swojej rokują, iż mogą mieścić w sobie materiały do naszej historii. Następował tedy drugi stopień kwerendy, który odbywać należało w samych owych już wybranych i wypisanych z katalogu woluminach. Pospolicie wolumina Manuskryptowe, pod jedną oprawą, mnogie i wcale różne między sobą, zawierają dokumenta. Wypadało więc wertować je, i po szczególe każdy osobno dokument ściągający się do Polski zapisywać. Z drugiej strony trzeba było wolumina, choćby na pozor poszukiwaniom naszym obce, rozpoznać, przejrzeć karta po karcie, ażali się niezdarzy znaleźć pożądanym nam aktów. Dla dokonania takowego drugiego, jak rzekliśmy, stopnia kwerendy, okazało się koniecznem powiększyć skład Delegacji manuskryptowej. Prezes tedy Wydziału zaprosił do tej pracy, pod Prezydencją Hr. Ludwika Platera, Panów Morozewicza, Żarczyńskiego, Zygmunta Platera i Sięnkiewicza; do czego, nieuwalniając się przez to od zwyczajnych miesięcznych obowiązków, wezwani z ochotą przystąpili. Tak pomnożona Delegacja, ułożyła pewny sposób pracy swojej, a dla nadania jej regularności postanowiła zbierać się, i w istocie zbierała się na kwerendy w Gabinetcie Ma-

nuskryptów Biblioteki Króleskiej, dnia 10 i 20 co miesiąc. Niezaniechał także Wydział podobnej kwerendy co do Xiąg drukowanych. Sekretarz Wydziału podjął się tej pracy i zaczął także od Biblioteki Króleskiej; lecz dla ogromu katalogów, i dla koniecznej w tej mierze ścisłości, praca ta zwolna postępować musi. Z przyjemnością też odbierał Wydział, od niektórych Korrespondentów swoich, spisy czyli kwerendy z Bibliotek przez nich przejranych, jakoto : z Biblioteki *Strazburskiej* od P. Makowskiego, — z Biblioteki Króleskiej w *Fontainebleau*, od P. Seredyńskiego, — z Biblioteki w *Rodez*, od P. Rożeckiego, — z Biblioteki w *Mona-chium*, od Anonima. — Mamy również nadzieję otrzymania podobnych prac choć częściowych z bogatych zbiorów znajdujących się w Rzymie.

Kończąc tę materią, ponawiam wezwanie moje, imieniem Wydziału Historycznego, do Ziomków rozrzuconych po Europie, aby, ile okoliczności pozwolą, starali się podobne kwerendy czynić, i ich rezultat przysłać Wydziałowi.

III. RĘKOPISMA.

W roku 1839. przybyło rękopismów do Zbiorów Wydziału Historycznego, Arkuszy 335., a mianowicie : Wypisy z *Gazette de France*; Korrespondencij *des Noyers* dalszy ciąg; Relacja o bezkrólewiu po śmierci Jana III. przez Ledran; Korrespondencja tycząca się wyprawy Francuzkiej 1734. do Gdańska; Korrespondencja Jana III. z X. Lotaryńskim; Projekt Towarzystwa Historycznego w Polsce w r. 1804; Wyjątek z podróży pewnego Amerykana w r. 1836. po Polszcę; *etc.*

IV. BIBLIOTEKA.

Biblioteka Wydziału, wcielona jest do Biblioteki publicznej w Paryżu, założonej przez cztery Towarzystwa Polskie, a zawiadywanej przez Radę złożoną z Delegatów rocznych, po-dwóch z każdego Towarzystwa, pod dożywotnią Prezydencją Xięcia Adama Czartoryskiego. W r. 1839. Delegatami Wydziału Historycznego byli : Teodor Morawski i Karol Sieńkiewicz. Na utrzy-

manie Biblioteki, Wydział dał w r. b. fr. 360. Z otrzymanych zaś darów wniósł do niej Voluminów 10. Medalów i Monet sztuk 4.

V. KASSA.

Stan kassy Wydziału Historycznego od początku zawiązania się jego do końca roku 1839. jest następujący.

D O C H Ó D .

A) Z opłat miesięcznych.

1 Od trzech Dobroczyńców.	550	} 1055
2 Wstępnego od członków.	155	
3 Od członków w miejscu wypisów.	350	

B) Z ofiar.

1 Od Xięcia Czartoryskiego.	200	} 1236 60	} 2311 60
2 Od Anonima.	40		
3 Ze sprzedaży Ody do Obelisku.	16 60		
4 Od pewnej Damy Polskiej na lokal.	300		
5 Za odnajęcie części lokalu.	160		
6 Od Anonima 1838.	500		
7 Ze sprzedaży powstania Kościuszki.	20		

C) Z procentów.

1 Procent od 500. fr. u Lafitta.	20
----------------------------------	----

R O Z C H Ó D .

1 Lokal w r. 1838.	400	} 1231 65
2 Oplata na Bibliotekę 1839.	360	
3 Sprzęty.	88 55	
4 Usługa	27 75	
5 Przepisywanie Mptów.	75	
6 Drukowanie ogłoszeń.	91 75	
7 Kancelaria, portoria, teki, kartony.	117 5	
8 Xiążki, oprawa.	71 55	

Pozostaje w kassie, w końcu r. 1839. 1079 95

VI. GRONA POMOCNICZE.

Dotąd, w Londynie tylko, utworzyło się pokrewne grono Historyczne, zawiązane 27. Sierpnia r. b. pod opieką Associacji Literac-

kiej, a pod Prezydencją Professora Szyrmy. Grono to przyjęło Ustawę grona śródkowego Paryskiego, z zaprowadzeniem modyfikacji okolicznościami nakazanych. Członkowie Grona Londyńskiego są :

Szyrma Krystian Lach, *Prezes.*

Szczański, *Sekretarz i Pedskarbi.*

Zamojski Hr. Władysław.

Xdz Brzeziński.

Gnorowski Stanisław.

Falkowski Stanisław.

Nowicki Wincenty, Major.

Gajewski Stanisław.

Janocki Franciszek Xawery.

Giełgud, Pułkownik.

tudzież Korrespondenci : Taszycki Józef w *Plymouth*, Michałowski Józef w *Damfries* i Wielołęcki w *Edyburgu*.

Grono Londyńskie zastało już staraniem i kosztem Associacji Literackiej tamecznej, około 400. arkuszy wypisów z manuskryptów Muzeum Brytańskiego, które w ciągu roku pomnożyły się do 500. Zbiór ten zawiera : Korrespondencje Królów Polskich, najwięcej z Królową Elżbietą¹ w sprawie handlu i żeglugi. — Poselstwo Polskie Działyńskiego i Kirchnera. — Poselstwo Angielskie Doktorów Parkins i Carew. — Ucieczka Henryka z Krakowa. — Korrespondencje Gdańska i Elbląga z Elżbietą. — Listy Posła Francuzkiego DeLumbres. — Listy Jana Łaskiego, Jana Zamojskiego, Symona Szymonowicza. *etc.*

VII. KORRESPONDENCI.

Wydział Historyczny, oświadcza należyte podziękowanie różnym spółziomkóm, którzy bądź wprost, bądź ubocznie, przesyłali

¹ Zygmunt August, z Knyszyna d. 13. Lipca r. 1567. pisał do Elżbiety prorocnie słowa. • Id propterea a nobis editum et sancitum extitit, quod facile intelligeremus, omnem Mosciam potentiam, quo major fuerit, non solum nobis ipsis, • verum et paulo post Universæ Christianitati formidolosior fore.

F
8815/3

mu już to wiadomości bibliograficzne, już wypisy, już rzeczy naszej relacie. Jakoto : P. Weisenhof z *Rzymu*. — nim z *Rzymu*. — Karol Dembowski z *Barcelony*. — Anonim z pewnej Stolicy Niemieckiej.¹ — Anonim z *Monachium*. — L. S. z *P.....*. — Różecki z *Rodez*. — Seredyński z *Fontainebleau*. — Gaszyński z *Aix*. — Makowski ze *Strazburga*. — Jedna z Polek zamieszkałych w Paryżu, potrafiła odrywać się od roztargnień Stolicy mód i zabaw, a zacząć i szlachetną pracę poświęcić przepisywaniu manuskryptów dla Wydziału. — Zamawiając sobie jej uczynną pamięć i nadal, miło mi tu wdzięczność naszą dla niej zapisać.

Wydział Historyczny mając przed sobą wyraźny zakres przedsięwzięć swoich, skromnych, lecz nie mniej pożytecznych, nie wyrzeka się probowania innych zamiarów z głównym celem swoim, z swoim nazwaniem styczność mających. Do tych należy myśl ułożenia ogólnej Biografii Polskiej. Myśl ta nierozwinęła się dotąd w porządną projekt; wszelako niektórzy Członkowie zajmując się sporządzeniem Indexów osobowych do dzieł historycznych, ważnie w tej mierze przygotowują materiały.

Dan w Paryżu 5. Stycznia 1840.

Prezes Wydziału Historycznego,
JULIAN URSYN NIEMCEWICZ.

¹ Osmielamy się mu przypomnieć, iż obiecywał Wydziałowi przysłać kopie następujących Mptów : 1) Tragedia Moskiewska, czyli Relacja Rezydenta Polskiego natenczas w Moskwie będącego, za panowania Teodora Alexiejewicza 1678. — 2) Détails des Starosties en Pologne et de ceux qui les possèdent, 1729. — 3) Récit de ce que fit le Roi Stanislas après avoir quitté la Saxe en 1706. jusqu'au mariage de la Reine de France sa fille. — 4) Pacta matrimoniala R. Cl. Jacobi III. (pretendentis) cum Pr. Maria Clementina, 1708. — 5) Liste et taxe des bijoux de la République de Pologne, gardés à Cracovie l'an 1676. — 6) Diariusz poselstwa P. Gnńskiego Wojewody Chełmińskiego do Moskwy w r. 1671. — Wydział oczekuje na dopełnienie obietnicy !

Paryż, w Drukarni i Litografii, MAULDE i REBOU, na ulicy Bailleul, 9 i 11.

